

Bagger in de berm, dat is niet integer

Waterschappen kenden de afgelopen jaren relatief iets meer integriteitskwesties dan provincie en gemeenten. Hoe kan dat?

Door onze redacteuren
Jorg Leijten en **Merijn Rengers**

AMSTERDAM. Hekfelspecie noemen ze het. De plantenresten en modder die tijdens baggertochten door bootjes uit het water worden gehaald. Troep, oordeelt een hobbyboer in Zuidoost-Friesland als hij de resten in de zomer van 2016 op zijn land vindt. Hij gooit ze in de berm. Ogenschijnlijk onschuldig. Maar dan blijkt dat de man voor zijn beroep milieu-inspecteur is bij het waterschap Friesland. Juist hij moet weten hoe het hoort: de specie mag daar niet liggen.

Zijn werkgever schakelt uiteindelijk integriteitsbureau BING in om de man door te lichten. Kosten: 12.510 euro. De onderzoekers komen erachter dat er meer aan de hand is met de milieu-inspecteur. Hij heeft een bevriende notaris illegaal advies gegeven over de aanleg van een dammetje. Ook worden er erotische privéberichten aangetroffen in zijn mailbox. De inspecteur wordt teruggezet in functie en salarisschaal. Het leidt uiteindelijk tot een rechtszaak, die hij verliest.

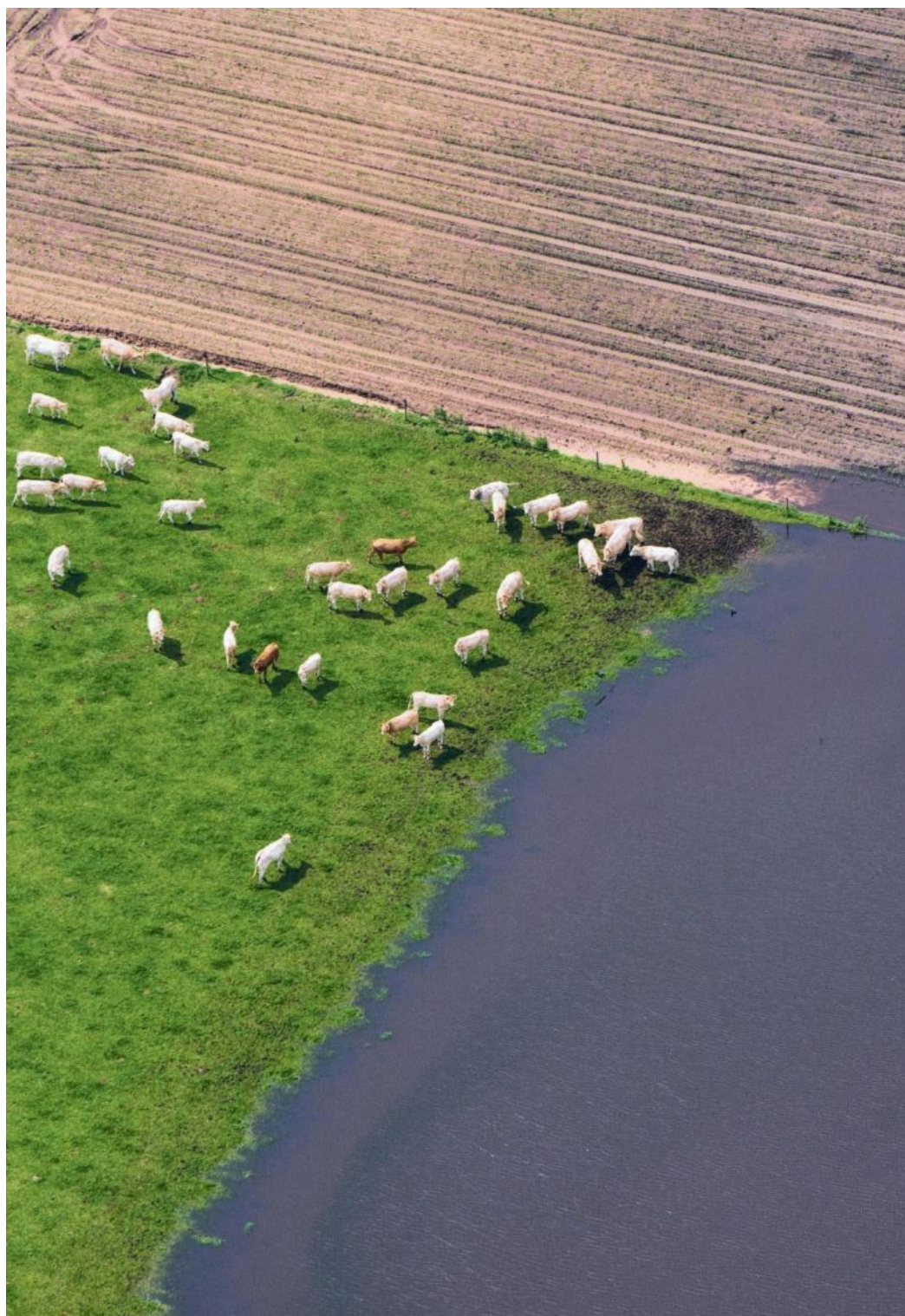
Waterschappen zijn relatief verweven met de agrarische sector

De kwestie rond de milieu-inspecteur is een van de 103 integriteitskwesties die de afgelopen vier jaren speelden bij de 21 waterschappen in Nederland, zo blijkt uit cijfers die NRC met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) opvroeg. Ze geven inzicht in hoe het met de integriteit van de waterschappen gesteld is, aan de vooravond van de waterschapsverkiezingen.

Van die 103 zaken blijkt in 72 gevallen ook daadwerkelijk sprake van een schending. Van vijf onderzoeken is de uitkomst nog niet bekend. De integriteitsonderzoeken richten zich op uiteenlopende zaken, van het frauderen met reisdeclaraties - tot 3.000 kilometer - tot pesterijen, intimiderend gedrag en belangenverstrengeling.

Het relatieve aantal integriteitskwesties ligt bij waterschappen iets hoger dan bij provincies en grote gemeenten, waar NRC eerder gegevens opvroeg. Dat komt onder meer omdat waterschappen veel uitvoerend personeel hebben (waar de kans op akkefietjes groter is dan onder beleidsambtenaren). En vanwege de verwevenheid met de agrarische sector, waar vaker 'voor wat hoort wat' geldt.

Want ook dat zijn de waterschappen: werknemers staan dicht bij de sector, zo leert de lijst met onderzoeken. Dertien van de zaken draaiden om (vermeende) dubbele petten van waterschapsmedewerkers. Soms relatief onschuldig, zoals medewerkers die opduiken op het bedrijfsfeest van een ondernemer die werkzaamheden uitvoert voor een waterschap, maar ook serieuzer zaken.

Ondergelopen akkers bij Deurne en Vreeswijk

Zoals de zaak van Rik, medewerker van waterschap Hollands Noorderkwartier, waarover NRC uitgebreid berichtte. Rik belandde vorig jaar in een hoogoplopend conflict met zijn werkgever, nadat hij in zijn vrije tijd een website had gebouwd met openbare gegevens over vervuiling in sloten. Die concurreerde met een vergelijkbare site van de Universiteit Leiden, een partner van het waterschap. De universiteit reageerde als door een wesp gestoken en oefende zware druk uit om de hobby-site op zwart te krijgen.

Rik deed hierover een klokkenluidersmelding, waarna een integriteitsonderzoek volgde. Daaruit kwam dat het waterschap weinig te verwijten viel. Het betreffende BING-onderzoek kostte het waterschap 36.341 euro, blijkt uit de opgevraagde gegevens. Rik en het waterschap gingen onlangs uit elkaar.

Screenings

Niet alle waterschappen gaan op dezelfde manier om met integriteitsonderzoeken. Waar sommigen geen enkele integriteitskwestie hebben onderzocht sinds de vorige waterschapsverkiezingen, steekt Amstel, Gooi en Vecht met 45 zaken ver boven de anderen uit. Kanttekening daarbij: dit zijn geconstateerde schendingen, die vaak zo evident waren dat onderzoek

Externe onderzoeken naar integriteit kostten in totaal 206.000 euro

niet nodig was. Echte persoonlijke screenings zijn volgens een woordvoerder alleen bij leden van het dagelijks bestuur uitgevoerd. AA & Maas, Brabantse Delta en Delfland volgen met ieder tien integriteitszaken.

Een andere verklaring is de omvang van de organisaties. Bij Amstel, Gooi en Vecht werken meer dan 1.700 medewerkers die ook taken namens de gemeente uitvoeren, meldt de voorlichter. „Ongeveer het dubbele van de grootste waterschappen.”

Van 57 zaken is duidelijk waar die precies om draaien. Behalve de eerder genoemde belangenverstrengeling worden fraude (veertien keer) en ongepast gedrag op de werkvloer zoals intimidatie van collega's en pesterijen (elf maal) geregeld onderzocht.

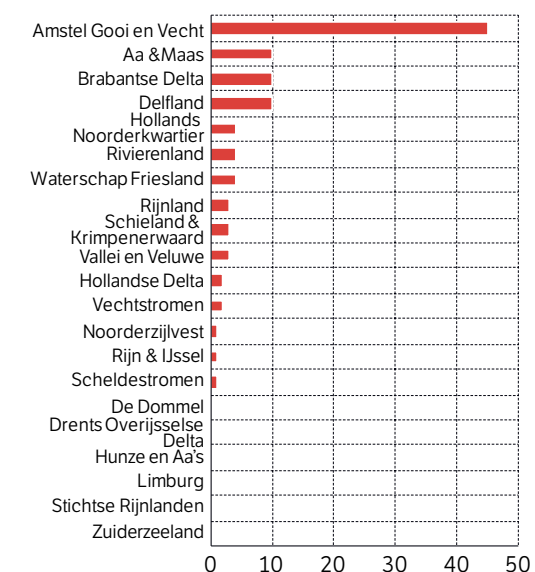
In vijftien gevallen was het gevolg van de schending dat medewerkers afscheid namen van het waterschap. Soms via een vaststellingsovereenkomst, soms via strafontslag. Vaker gingen de waterschappen over tot een corrigerend gesprek, overplaatsing of salarisinhouding.

Niet zelden gebeurde dat nadat een extern bureau eerst onderzoek had gedaan. Onderzoekers voeren dan gesprekken met betrokkenen of keren bijvoorbeeld de mailbox van een van fraude verdachte medewerker binnenstebuiten.

Slechts vijftien keer hebben de waterschappen een extern bureau ingehuurd. Dat kostte in totaal ruim 216.000 euro. Het duurste onderzoek - na het BING-onderzoek over de melding van Rik - werd in 2015 uitgevoerd in opdracht van het waterschap Vechtstromen en kostte 28.449 euro.

Meeste integriteitsschendingen gaan over fraude

Bij welk waterschap speelden de meeste integriteitskwesties?

Meest voorkomende soorten integriteitsschendingen bij de waterschappen

